МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет інформаційних технологій, обліку та фінансів
Кафедра фінансів і кредиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

САВЧУК Руслана Романівна

УДК 336.15

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

«Шляхи вдосконалення кредитування бізнесу»

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____Руслана САВЧУК ____

Керівник роботи
СУС Леся Валеріївна
к.е.н., доцент

Житомир – 2023

Висновок кафедри фінансів і кредиту за результатами попереднього захисту:
САВЧУК Руслани Романівни

Протокол засідання кафедри фінансів і кредиту № __ від «___» грудня 2023 р.

Завідувач кафедри фінансів та кредиту

_____

к.е.н., професор _____ _Дмитро ДЕМА

«___» грудня 2023 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **Савчук Руслана Романівна __** захистив (ла) кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за університетською шкалою _____

Секретар ЕК

_____ _____ __Тетяна ТОВСТУХА

«___» грудня 2023 р.

АНОТАЦІЯ

Савчук Р.Р. Шляхи вдосконалення кредитування бізнесу.– Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – Поліський національний університет, Житомир, 2023.

У кваліфікаційній роботі визначено теоретико-методичні аспекти організації кредитування бізнесу в Україні в цілому та на прикладі АТ КБ «ПриватБанк». Проведено аналіз стану кредитування бізнесу та кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк». Запропоновано шляхи вирішення проблематики сфери кредитування юридичних осіб. Представлений прогноз кредитування бізнесу в цілому та на прикладі АТ КБ «ПриватБанк».

Ключові слова: кредит, банк, кредитний портфель, відсотки, кредитна активність, кредитні кошти.

ABSTRACT

Savchuk R.R. Ways to improve business lending.– Qualification work on manuscript rights.

Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 072 "Finance, banking and insurance". – Polis National University, Zhytomyr, 2023.

In the qualification work, the theoretical and methodological aspects of the organization of business lending in Ukraine as a whole and on the example of JSC CB "PrivatBank" are defined. An analysis of the state of business lending and the credit portfolio of JSC KB "PrivatBank" was carried out. Ways to solve the problems of lending to legal entities are proposed. The forecast of business lending in general and on the example of JSC CB "PrivatBank" is presented.

Keywords: credit, bank, credit portfolio, interest, credit activity, credit funds.

ЗМІСТ

ВСТУП……. 5

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОЦЕСУ КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ…… 7

Висновки до розділу 1……..…..…….. 15

Розділ 2. СУЧАСНИЙ СТАН КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ НА ПРИКЛАДІ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»……. 16

Висновки до розділу 2……..…..……. 22

Розділ 3. ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ. 24

Висновки до розділу 3……..……..…… 28

ВИСНОВКИ……. 30

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…… 32

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах глобалізації та швидкого розвитку економіки кредитування юридичних осіб стає важливим інструментом для фінансового забезпечення діяльності підприємств та їхнього подальшого розвитку. Кредитна система відіграє ключову роль у стимулюванні підприємництва, забезпеченні ліквідності та здійсненні інвестиційних проектів. Напрацювання щодо аналізу та розумінню процесів кредитування юридичних осіб в українському бізнес-середовищі з метою виявлення основних труднощів, які стикаються підприємства при отриманні та використанні кредитів знайшли своє відображення в працях Доценко І. [10], Кремень В. [17], Науменкової С. [21], Міщенко С. [21], Швець Ю.О. [43], Юхта О. [45] та інші. Проте, актуальними залишаються питання удосконалення банківського кредитування бізнесу та потребують розгляду теоретико-практичні аспекти кредитування із врахуванням загроз війни.

Мета та завдання роботи. Метою кваліфікаційної роботи є теоретичне та методичне обґрунтування подальших перспектив розвитку кредитування бізнесу в Україні. **Предметом дослідження** є теоретичні та практичні аспекти сучасних трансформацій банківського кредитування бізнесу в Україні, які включають в себе механізми удосконалення кредитування. **Об'єктом** дослідження є процес удосконалення кредитування бізнесу.

При цьому вирішувалися наступні **завдання**: розгляд теоретичних аспектів організації кредитування бізнесу; здійснення аналітичних досліджень динаміки кредитування бізнесу на прикладі ПАТ КБ «Приватбанк» та в цілому по Україні; систематизація проблем процесу банківського кредитування бізнесу та їх шляхів вирішення; проведення прогнозних розрахунків обсягів банківського кредитування бізнесу на перспективу.

Методи дослідження. Для визначення теоретичних аспектів фінансового планування використовувались наступні методи дослідження – метод узагальнення, логічний метод, діалектичний метод, системний метод, метод дедукції та індукції; для дослідження особливостей ринку кредитування –

статистичний метод, розрахунково-аналітичний метод, метод порівняння, коефіцієнтний метод; для наочного зображення статистичного матеріалу, візуалізації теоретичних і практичних положень – графічний і табличний метод; методи моделювання, для визначення подальших тенденцій кредитування бізнесу – методи планування та прогнозування.

Наукова новизна даного дослідження обумовлена необхідністю розуміння та аналізу механізмів удосконалення банківського кредитування бізнесу в умовах постійних змін економічного середовища, пов'язаного із війною в Україні. Здійснено розрахунки прогнозних значень обсягів кредитування бізнесу.

Апробація кваліфікаційної роботи. Результати роботи представлені на наступних науково-практичних конференціях:

- Модернізація механізму банківського кредитування підприємств в Україні. *Студентські наукові читання 2023. Матеріали конференції першого туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт Поліського національного університету 2023 р.;*
- Роль кредитування в діяльності підприємств. *Матеріали VII науково-практичної студентської конференції «Фінансове забезпечення економіки»* 2023р.;
- Шляхи вдосконалення кредитування бізнесу. *Матеріали науково-практичної конференції здобувачів факультету інформаційних технологій, обліку та фінансів «Студентські наукові читання – 2022» за результатами І туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт*. 2022 р.

Практичне значення роботи. Робота передбачає розробку рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності кредитування бізнесу та зменшення ризиків для всіх учасників цього процесу.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний текст кваліфікаційної роботи викладено на 27 сторінках комп'ютерного тексту, який включає 8 таблиць, 5 рисунків.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОЦЕСУ КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ

Кредити грають невід'ємну роль у фінансуванні та розвитку великих підприємств, відіграючи ключову роль у стимулюванні економічного зростання та підтримці підприємницької ініціативи. Забезпечуючи доступ до необхідних фінансових ресурсів, кредити дозволяють підприємствам здійснювати великомасштабні інвестиції, розширювати виробництво та розвивати нові напрямки діяльності [14].

Однією з основних переваг кредитів є можливість залучення додаткових коштів для вирішення тимчасових фінансових труднощів або реалізації стратегічних планів. Великі підприємства часто використовують кредити для фінансування проектів з впровадження нових технологій, модернізації виробничих процесів та розширення географії своєї діяльності.

Роль кредитів полягає і в забезпеченні ліквідності підприємства, дозволяючи йому вчасно вирішувати платіжні зобов'язання перед постачальниками та іншими кредиторами. Це стає особливо важливим у сучасному конкурентному бізнес-середовищі, де швидкість реагування на зміни та можливість оперативно впроваджувати нові стратегії визначають успіх підприємства.

Кредити також є ефективним інструментом для управління фінансовими ризиками та оптимізації капітальної структури підприємства. Вони дозволяють зменшувати залежність від власних фінансових ресурсів та використовувати зовнішні джерела фінансування для збалансованого розвитку[9].

У великих підприємствах кредити також можуть мати позитивний вплив на зайнятість, сприяючи створенню нових робочих місць та підтримці виробничих потужностей. Це сприяє економічному зростанню та підвищенню соціально-економічного розвитку регіонів, де діють великі підприємства.

В Україні великі підприємства мають можливість отримувати різноманітні типи кредитів для фінансування своєї діяльності та розвитку (табл. 1.1)

Таблиця 1.1.

Загальні типи кредитів для великого бізнесу

Тип кредиту	Означення	Переваги
Інвестиційні кредити	Фінансування великих інвестиційних проектів (будівництво виробничих потужностей, модернізація обладнання, впровадження нових технологій).	Забезпечують необхідні фінансові ресурси для довгострокових стратегічних ініціатив.
Оборотні кредити	Фінансування поточних фінансових потреб підприємства, таких як закупівля сировини, оплата праці, регулювання оборотних коштів.	Допомагають зберегти ліквідність та ефективно вирішувати поточні фінансові завдання.
Проектні кредити	Фінансування конкретного проекту або програми, зазвичай пов'язаного з реалізацією стратегічних цілей підприємства.	Дозволяють залучати кошти спеціально для реалізації конкретних завдань.
Експортні кредити	Підтримка експорту товарів та послуг, сприяє розширенню географії бізнесу та збільшенню обсягів експорту.	Допомагають залучати кошти для виходу на міжнародні ринки.
Кредити на рефінансування	Використовуються для погашення раніше взятих кредитів або рефінансування існуючого боргу.	Можуть призначатися для оптимізації фінансового навантаження.
Корпоративні облігації	Інструмент випуску корпоративного боргу для залучення коштів на ринках капіталу.	Забезпечують можливість отримання фінансування за участі інвесторів через випуск облігацій.
Кредити під заставу майна	Надаються на підставі застави рухомого або нерухомого майна підприємства.	Дозволяють отримати кредит на вигідних умовах за рахунок забезпечення.

Джерело: [29].

Умови кредитування можуть варіюватися від одного банку до іншого, але існують загальні вимоги та стандарти, які дотримуються більшістю українських фінансових установ (Додаток А, Додаток Б).

Кредитування великих підприємств в Україні пов'язане з рядом економічних та фінансових ризиків. До основних ризиків можна віднести наступне:

1. Кредитний ризик – можливість невідшкодування позичальником кредиту в результаті фінансових труднощів, неплатоспроможності або інших обставин. Фактори ризику: економічна нестабільність, зміни у фінансовій ситуації позичальника, кризові ситуації в галузі, курсові ризики при роботі з іноземними кредитами.

2. Ліквіднісний ризик – невміння позичальника вчасно погашати кредит та виконувати свої фінансові зобов'язання. Фактори ризику: зміни у фінансовому стані позичальника, несприятливі економічні умови, недостатня ліквідність позичальника.

3. Процентний ризик – ризик зміни відсоткових ставок, який може вплинути на суму відсотків, що сплачуються за кредит. Фактори ризику: зміни ключових процентних ставок, ризики процентного середовища, можливість зміни відсоткових ставок за кредитом.

4. Валютний ризик – ризик збитків внаслідок коливань обмінних курсів при використанні іноземних кредитів або обслуговуванні боргу в іноземних валютах.

5. Політичний ризик – ризик, пов'язаний із змінами в політичному середовищі, які можуть вплинути на сприйняття державних інституцій щодо підприємства та його фінансових зобов'язань. Фактори ризику: політичні нестабільності, зміни у фіскальній політиці, правові зміни, геополітичні конфлікти. Політичні нестабільності, зміни в фіскальній політиці чи правовому середовищі можуть створити невизначеність для бізнесу.

6. Ризик зміни процесів управління – негативний вплив змін у внутрішній структурі або управлінських процесах позичальника на його фінансовий стан та здатність погашати кредит. Наприклад, неефективне управління ризиками, конфлікти в команді керівників можуть вплинути на фінансову дисципліну.

7. Економічні та галузеві ризики – ризики, пов'язані з нестабільністю економічного середовища та специфічні для галузі діяльності позичальника. Наприклад, зменшення попиту на продукцію, конкуренція, технологічні зміни, які можуть вплинути на доходи та прибутковість підприємства.

Для зменшення цих ризиків, які можуть виникнути при кредитуванні великих підприємств в Україні, позичальники та банки повинні ретельно аналізувати умови угоди, використовувати стратегії управління ризиками та розробляти плани мінімізації впливу негативних факторів (Додаток Г).

Також варто обговорити не менш важливу категорію – малий та середній бізнес, який відіграє важливу роль у господарському розвитку України та має значний внесок у різні аспекти економіки. Як правило основним ресурсом щодо новостворених робочих місць виступає малий бізнес. Розширення малого підприємництва сприяє зменшенню безробіття та забезпечує громади робочими місцями. Доступ до фінансування для малих підприємств може бути обмеженим. Банки можуть ставити високі вимоги до гарантій та обслуговування кредитів, що ускладнює фінансування для підприємців. Зміни в економіці та валютних курсах можуть створювати невизначеність для малих підприємств, особливо тих, які експортують або покладаються на імпорт. Низький рівень фінансової грамотності серед підприємців може створювати труднощі у фінансовому управлінні та забезпеченні стійкості бізнесу.

Малі підприємства часто розглядаються банками як більш ризиковані з точки зору повернення кредиту. Це пов'язано з невеликим досвідом, обмеженими ресурсами та високим рівнем нестабільності. Багато банків вимагають значного забезпечення для надання кредиту, і це може бути проблематичним для малих підприємств, які можуть мати обмежені активи для застави. Складний та часом заплутаний процес отримання кредиту може відігравати роль бар'єру для підприємців. Надмірні вимоги та обов'язкові документаційні процедури ускладнюють взяття кредитів. Багато малих підприємств не мають довготривалої кредитної історії, що ускладнює процес отримання кредиту. Банки зазвичай вимагають певного рівня кредитної історії для визначення кредитоспроможності.

Нестабільність економічної ситуації у країні може створювати додаткові труднощі для малих підприємств у вигляді високої небезпеки та неспроможності передбачити ринкові та фінансові умови. Багато підприємців

можуть не мати достатньої фінансової грамотності, щоб ефективно взаємодіяти з банками, розуміти умови кредиту та правила повернення [18].

Для подолання цих бар'єрів важливо вдосконалювати законодавство, спрощувати процеси отримання кредиту, розвивати програми фінансової підтримки для малих підприємств та збільшувати фінансову грамотність підприємців. Кредитування через комерційні банки є ключовим елементом фінансування для малого бізнесу в Україні. Банки можуть вимагати від позичальників надання гарантій, таких як застава власності, поручителі чи інші форми забезпечення. Це служить засобом зменшення ризиків для банку [9].

Таблиця 1.2.

Переваги та недоліки кредитування через комерційні банки

Переваги	Недоліки
Доступ до капіталу: комерційні банки надають доступ до значного обсягу капіталу, що дозволяє малим підприємствам отримувати необхідні кошти для розвитку, закупівлі обладнання, розширення та інших потреб.	Високі відсоткові ставки: відсоткові ставки за кредитами від комерційних банків можуть бути високими, особливо для малих підприємств, що може становити фінансовий тиск.
Різноманітні фінансові продукти: банки пропонують різноманітні фінансові продукти, такі як короткострокові та довгострокові кредити, овердрафти, кредитні лінії, що дозволяє підприємствам вибрати оптимальну форму фінансування.	Вимоги до гарантій: банки можуть вимагати значних гарантій, що може бути проблематичним для малих підприємств, які не мають достатнього майнового фонду.
Бізнес-консультації: багато банків надають послуги бізнес-консультування, допомагаючи малим підприємствам розробляти стратегії фінансового управління та планування.	Складність отримання кредиту: процес отримання кредиту у банку може бути довготривалим та складним, включаючи обширні формальності та адміністративні процедури.
Підвищення кредитного рейтингу: регулярні та вчасні виплати кредитів можуть сприяти підвищенню кредитного рейтингу підприємства, що може полегшити отримання кредитів у майбутньому.	Велика конкуренція: малим підприємствам може бути важко конкурувати з великими компаніями за доступ до кредитів, особливо в умовах жорсткої конкуренції.
Підвищення кредитного рейтингу: регулярні та вчасні виплати кредитів можуть сприяти підвищенню кредитного рейтингу підприємства, що може полегшити отримання кредитів у майбутньому.	Залежність від ринкових умов: кредитні умови можуть змінюватися відповідно до економічних та ринкових умов, що може вплинути на вартість кредитів та доступність фінансування.

Джерело: [25].

Хоча комерційні банки є важливим джерелом фінансування для малого бізнесу, важливо ретельно аналізувати умови, переваги та недоліки перед прийняттям рішення про отримання кредиту (табл. 1.2).

З метою впровадження протягом 2020–2022 років комплексної системи нових можливостей для стабілізації та сталого розвитку економіки України та

підвищення рівня зайнятості населення, а також з метою збереження існуючих робочих місць і стимулювання створення нових високопродуктивних вакансій з гідними умовами праці, Кабінет Міністрів України прийняв рішення про затвердження Державної програми стимулювання економіки на 2020–2022 роки. Ця програма розроблена з метою подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, яку викликає коронавірус SARS-CoV-2 [32].

Реформа передбачає впровадження заходів підтримки сектору малого та середнього бізнесу, спрямованих на: забезпечення доступу до фінансів; забезпечення доступу до ринків; створення інфраструктури розвитку малого та середнього бізнесу; розв'язання проблеми з ліквідністю малого та середнього бізнесу шляхом збереження робочих місць, спрощення доступу до фінансів та зменшення витрат бізнесу[32].

Мета та завдання включають поліпшення доступу малих та середніх підприємств до фінансування. Це досягається через реалізацію, вдосконалення та популяризацію Державної програми "Доступні кредити 5-7-9", впровадження механізму портфельних кредитних гарантій, розвиток альтернативних методів фінансування та створення та популяризацію навчальних програм щодо фінансової грамотності [32].

Мікрокредити для фізичних осіб-підприємців в Україні представляють собою невеликі суми грошей, які надаються малим бізнесам, що належать фізичним особам. Ці кредити мають невеликий обсяг, а їхні умови часто адаптовані до потреб та можливостей мікропідприємців.

Основні особливості мікрокредитів для фізичних осіб-підприємців включають: невелика сума кредиту (мікрокредити зазвичай надаються на невеликі суми, які відповідають потребам мікропідприємців); короткий термін повернення (терміни погашення мікрокредитів зазвичай короткі, що дозволяє швидко повертати отримані кошти та знову використовувати їх для розвитку бізнесу); спрощена процедура отримання (процедура отримання мікрокредиту часто спрощена, щоб зробити її доступною для малих підприємців з

обмеженими ресурсами); висока ступінь гнучкості (умови мікрокредитів можуть бути гнучкими, враховуючи специфіку сфери діяльності та фінансовий стан позичальника); підтримка розвитку бізнесу (кредити часто надаються з метою підтримки розвитку мікропідприємства, зокрема для закупівлі обладнання, розширення асортименту, покращення послуг, тощо).

Мікрокредитування в Україні є важливим інструментом підтримки малих бізнесів та самозайнятих осіб, сприяючи їхньому економічному розвитку. Мікрокредити грають значущу роль у фінансуванні та розвитку Фізичних Осіб - Підприємців (ФОП) в українському бізнес-середовищі. Мікрокредити надають ФОП можливість отримати фінансову підтримку для свого бізнесу, особливо тих, хто не може отримати традиційні кредити великих сум або не має доступу до інших форм фінансування. Завдяки мікрокредитам ФОП можуть здійснювати розвиток своїх підприємств, використовуючи кошти на закупівлю обладнання, розширення асортименту, вдосконалення послуг чи розширення ринкової присутності.

В цілому, мікрокредити в Україні виступають як критичний інструмент для підтримки розвитку та стабільності ФОП, сприяючи їхньому підприємницькому розвитку та сприяючи економічному зростанню в регіоні, внаслідок чого є багато компаній з надання мікрокредитів (табл. 1.3) [14].

Таблиця 1.3.

Проблеми отримання мікрокредитів

Бар'єри та Обмеження	Опис та Пояснення
1. Високий ризик	- Недостатня кредитна історія ФОП.
	- Нестабільність доходів, особливо на ранніх етапах бізнесу.
2. Велика бюрократія та Складні умови	- Складна документація для подання заявки на мікрокредит.
	- Високі відсоткові ставки через обмежену конкуренцію.
3. Відсутність гарантій	- Брак основних гарантій, які вимагаються кредиторами.
4. Обмежені фінансові ресурси	- Надання обмежених сум кредитів, що може бути недостатньо.
5. Відсутність фінансової підтримки	- Недостаток грантів або субсидій для ФОП.
6. Неформалізовані бізнес-процеси	- Велика частина ФОП може мати неформалізовані бізнес-процеси.

Джерело:[14].

Процес отримання мікрокредитів фізичними особами - відприємцями (ФОП) в Україні може бути ускладнений різними бар'єрами та обмеженнями (табл. 1.3).

Засоби підтримки та стимулювання мікрокредитування фізичних осіб-підприємців (ФОП) в Україні включають різноманітні інструменти та програми, які спрямовані на полегшення доступу до фінансування та забезпечення підтримки для розвитку підприємництва. Ось кілька ключових засобів підтримки мікрокредитування для ФОП в Україні:

- уряд може запускати спеціальні програми мікрокредитування, які надають пільгові умови для отримання кредитів малими підприємствами, включаючи ФОП. В цих умовах можуть бути вказані гнучкі умови погашення, зменшені відсотки, інші пільги;
- держава може надавати гарантії для мікрокредитів, що зменшує ризик для банків та інших кредиторів. Це може сприяти збільшенню доступності кредитів для ФОП;
- уряд може надавати безвідсоткові кредити або субсидії для розвитку бізнесу ФОП. Це може стимулювати підприємців брати кредити та вкладатися в свій бізнес. Програми надання технічної підтримки та консультацій ФОП щодо управління фінансами, розвитку бізнесу та підготовки до отримання кредитів;
- уряд може працювати над удосконаленням законодавства, що регулює мікрокредитування, для створення прозорих та стабільних умов для кредиторів та позичальників;
- уряд та банки можуть надавати інформаційну підтримку для ФОП щодо умов та можливостей мікрокредитування, а також забезпечувати консультації з фінансового планування[38].

Важливо проводити моніторинг та оцінку результативності державних програм мікрокредитування для забезпечення їх ефективності та вчасного виявлення проблем. Взаємодія цих сторін визначає ефективність мікрокредитування в Україні, забезпечуючи сталий розвиток підприємців та сприяючи економічному зростанню.

Висновки до розділу 1

1. Встановлено, що згідно з функціональною рольовою перспективою, кредити можна розділити на оборотні та інвестиційні. Оборотні кредити надаються для фінансування поточних операцій із забезпеченням ліквідності, тоді як інвестиційні кредити спрямовані на довгострокові проекти та розвиток. З іншого боку, за способом використання, виділяються розрахункові кредити, кредитні лінії, вексельні кредити тощо. Ця класифікація визначає різноманітність кредитних інструментів та дозволяє враховувати конкретні потреби підприємства.

2. Висвітлено, що незважаючи на важливість кредитування для розвитку бізнесу, існують численні проблеми, які можуть впливати на ефективність цього процесу. До найактуальніших проблем можна віднести високі відсоткові ставки, обмежену доступність для малого та середнього бізнесу стосовно можливостей отримання позик банку, окремі недоліки щодо оцінки платоспроможності потенційних боржників. Політична та економічна нестабільність, а також непередбачувані зміни в законодавстві також можуть ускладнювати умови кредитування.

РОЗДІЛ 2.
СУЧАСНИЙ СТАН КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ НА ПРИКЛАДІ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

АТ КБ «Приватбанк» розпочав свою діяльність на підставі отриманої Ліцензії Національного банку України № 22 від 04.12.2001 р. на право діяльності комерційного банку на фінансовому ринку України. Слід підкреслити, що ПАТ КБ «Приватбанк» двічі, у 2014 та 2016 роках, визначався «Банком року» серед фінансового ринку міжнародними експертами фінансового ринку провідного журналу «The Banker», який входить до складу « Група The Financial Times». кредитні організації з 149 країн серед 540 банків світу [6].

Для початку оцінки ефективності кредитних операцій та процесів управління ними необхідно дізнатися щодо виду кредитної політики банку. Для цього визначимо частку кредитів клієнтам у загальній сумі активів банку. Розрахунки наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Аналіз кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк» у 2017-2022 рр.

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Кредити клієнтам, млн.грн.	46 871	45 761	54 692	55 566	50 656	66 035
Активи банку, млн. грн.	204 585	264 886	220 018	259 061	282 037	314 106
Питома вага кредитів в активах банку	22,9 %	17,56 %	24,86%	21,45%	17,96 %	21,02 %

Джерело: виконано автором [23].

Аналіз кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк» протягом 2017-2022 років вказує на деякі ключові тенденції та зміни в стратегії банку. З 2017 року банк показав стійке зростання обсягу кредитів клієнтам, у 2022 році обсяг кредитування клієнтів зріс аж на 40,89% і порівнянні з 2017 роком, що свідчить про активну кредитну політику та попит на кредитні ресурси серед клієнтів.

Зміна питомої ваги кредитів у вартості активів свідчить про зміни в стратегії банку. Позначений спад у 2021 році до 17,96 %, але подальше збільшення у 2022 році до 21,02 %, може вказувати на знову зростаючий акцент на кредитуванні.

Важливо враховувати, що питома вага кредитів в активах банку залишається значною, що може бути викликом при управлінні ризиками та розвитку інших напрямків банківської діяльності.

Що стосується позичальників, то в 2019-2020 рр. АТ КБ «ПриватБанк» надавав перевагу суб'єктам господарювання, що спеціалізуються на торгівлі нафтопродуктами (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Аналіз кредитної активності АТ КБ «ПриватБанк» у 2018 2022 рр.

Показники	**2018 р.**	**2019 р.**	**2020 р.**	**2021 р.**	**2022 р.**
Загальна сума кредитів клієнтам, млн. грн.	180 714	217 689	227 924	237 181	291 936
Кредити юридичним особам, млн. грн.	149 365	184 193	126 399	133 330	155 648
Питома вага кредитів юридичним особам в загальній сумі кредитів банку	82,7%	84,6%	55,46%	56,21%	55,32%
Кредити фізичним особам, млн. грн.	29 274	31 244	31 652	44 066	65 242
Питома вага кредитів фізичним особам в загальній сумі кредитів банку	16,2%	14,4%	13,9%	18,6%	22,3%
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу, млн. грн.	2 075	2 252	2 494	4 210	8 251
Питома вага кредитів підприємствам малого та середнього бізнесу в загальній сумі кредитів банку	1,1%	1,0%	1,1%	1,8%	2,8%

Джерело: виконано автором [23].

Аналіз кредитної активності АТ КБ «ПриватБанк» за зазначений період вказує на значущі тенденції та зміни у структурі надання кредитів. Загальна сума кредитів клієнтам систематично зростала, досягнувши вражаючого показника в 291,936 млн. грн у 2022 році.

Варто відзначити, що більшість кредитів, які були видані, спрямовані на юридичних осіб, причому питома вага цього сегменту зазнала деякого зменшення, але залишається високою – понад половину загальної суми кредитів. Виділяється і зростання обсягів кредитування фізичних осіб, що вказує на активний розвиток розділу роздрібного кредитування.

У структурі кредитного портфеля КБ АТ «ПриватБанк» з'явилася така позиція «Кредити в управлінні як окремий портфель». Станом на 31 грудня 2020р, 2021р. та 2022 р. до статті «Кредити, що управляються як окремий портфель» входять непрацюючі кредити, які були видані до 19 грудня 2020 року. За словами керівництва «ПриватБанку», цей портфель має такі ж показники кредитного ризику, незалежно від класифікації за секторами економіки та напрямами комерційної діяльності[23].

Оцінюючи рівень кредитування юридичних осіб слід загалом зазначити обсяг їх забезпечення кредитними коштами. Ці дані можна побачити на рисунку 2.1.

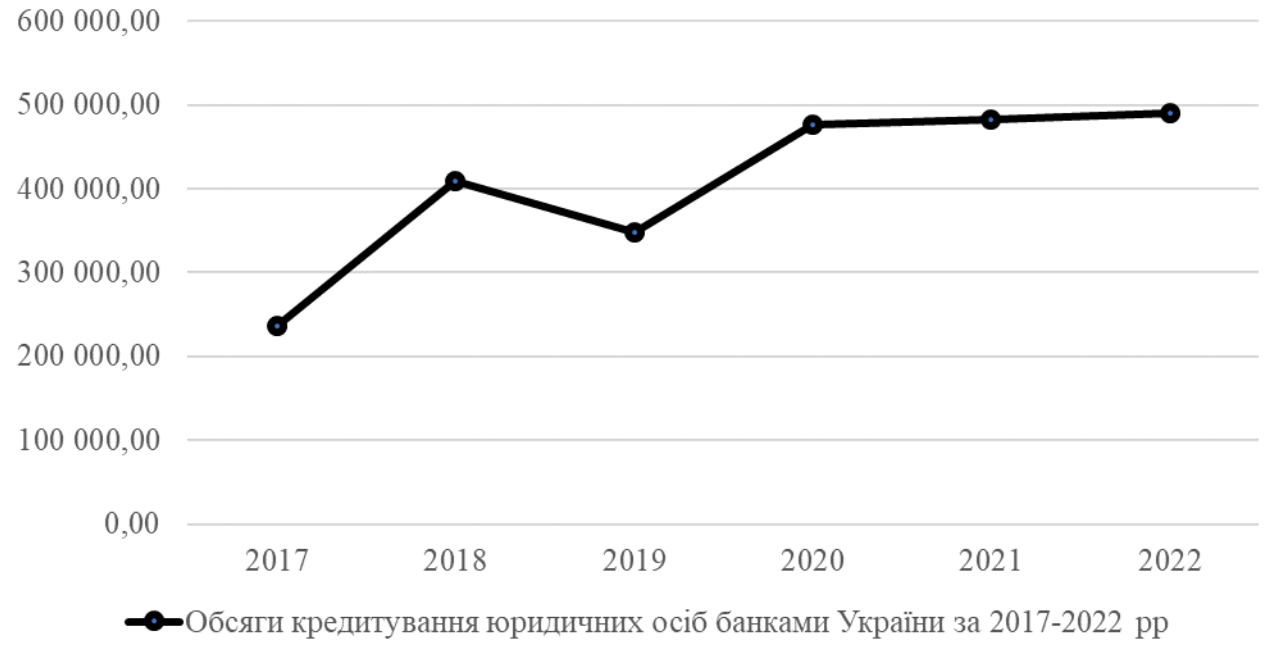

Рис.2.1. Обсяги кредитування юридичних осіб банками Україна за 2017-2022 рр.

Джерело: побудовано автором на основі статистичних даних [24].

За період від 2017 до 2022 року спостерігається стабільний ріст обсягів кредитування юридичних осіб. Починаючи з 236 063.19 млн. грн. в 2017 році,

обсяг кредитів збільшився до 489 697.35 млн. грн. на 01.01.2022 року. Хоча загальна тенденція є позитивною, є певні коливання в обсягах кредитування у різні роки. Наприклад, зниження обсягів у 2019 році, якщо порівнювати з попередніми періодами може бути обумовлене економічними чи фінансовими факторами.

Щоб картина була цілісною, можна провести аналіз та спробувати спрогнозувати обсяги кредитування бізнесу на 2024-2025 роки (рис.2.2).

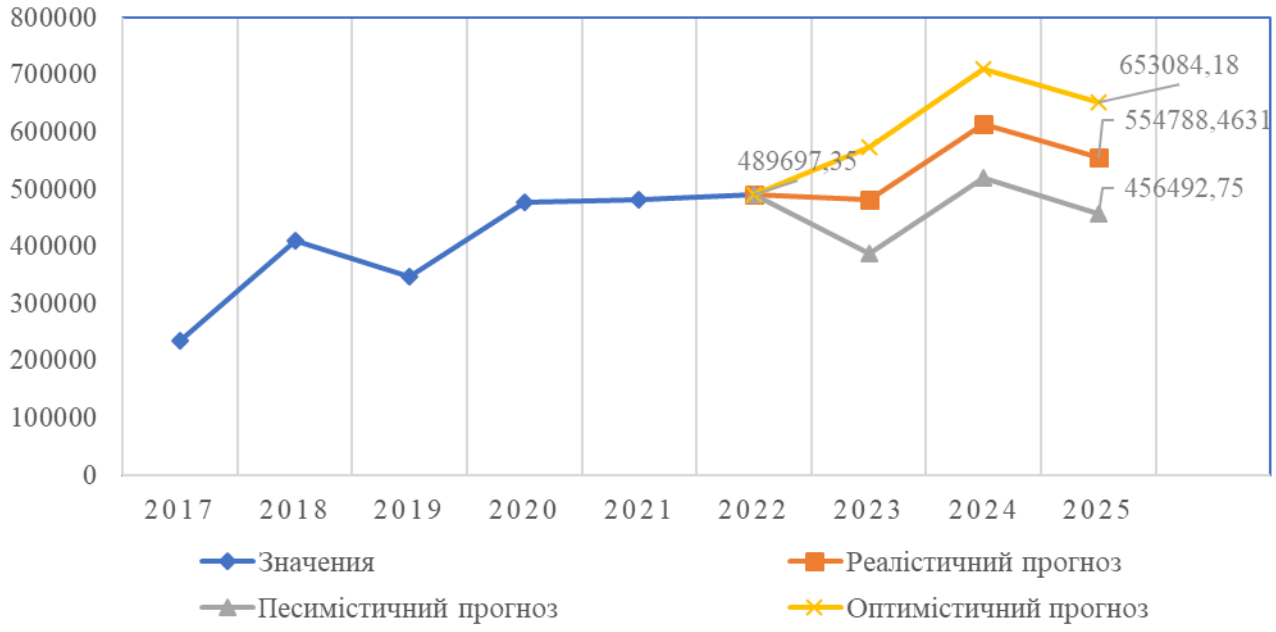

Рис. 2.2. Прогноз обсягів кредитування на 2024-2025 рр.

Джерело: виконано автором [24].

Згідно з графіком обсяги кредитування бізнесу в Україні зростають протягом 2022-2025 років. Реалістичний прогноз: передбачає зростання з 489 697 млн грн у 2022 році до 614 502 млн грн у 2024 році, а потім незначне зниження до 554 788 млн грн у 2025 році. Песимістичний прогноз: також показує зростання, але значно менше: з 489 697 млн грн у 2022 році до 519 059 млн грн у 2024 році, а потім зниження до 456 492 млн грн у 2025 році. Оптимістичний прогноз: демонструє найбільш значне зростання: з 489 697 млн грн у 2022 році до 709 945 млн грн у 2024 році, а потім зниження до 653 084 млн грн у 2025 році.

Якщо аналізувати банки за ступенем їх популярності серед послуг кредитування юридичних осіб то ми отримаємо наступний рейтинг(рис. 2.3).

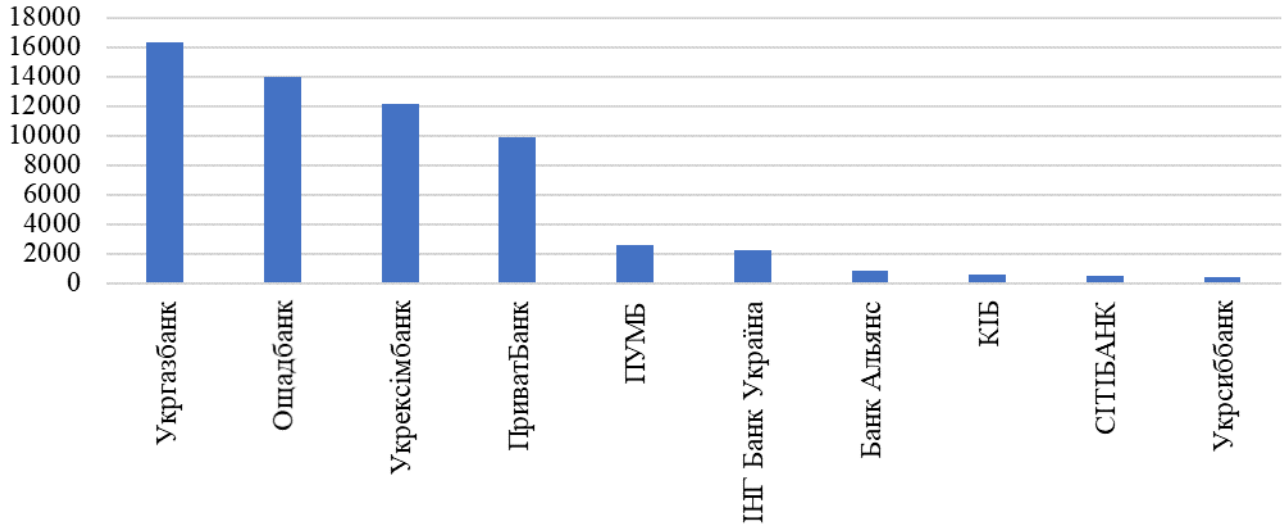

Рис. 2.3. Топ 10 банків за обсягом кредитування юридичних осіб станом на 01.01.2023 року

Джерело : виконано автором самостійно [24].

Укргазбанк виокремлюється як лідер за обсягом кредитування юридичних осіб серед інших банків з вражаючим показником в 16 267,037 тис. грн. Це свідчить про його вагомий внесок у фінансову підтримку корпоративних клієнтів. Приватні банки, такі як ПриватБанк, ПУМБ та ІНГ Банк Україна, також мають значний внесок у кредитування корпоративних клієнтів, свідчачи про різноманіття банківського сектору. Цей графік не тільки відображає обсяги кредитування, але і надає можливість для глибшого розуміння динаміки банківського сектору та його взаємодії з корпоративним сектором економіки.

Також цікавим аспектом дослідження кредитування юридичних осіб являє собою розподіл кредитів за видами бізнесу (табл. 2.5).

Представлена таблиця надає інформацію про розподіл кредитів за видами бізнесу та демонструє основні тенденції в галузі фінансування різних підприємств. Виділені ключові банки, такі як Укрексімбанк, ПриватБанк та Ощадбанк, продемонстрували вражаюче зростання обсягів кредитування для великого бізнесу. Це свідчить про підтримку та довіру банків до великих корпорацій та їхньої ролі у розвитку економіки.

Таблиця 2.5

Розподіл кредитів за видами бізнесу

Великий бізнес	
Укрексімбанк	Надав кредити на суму 13,7 млрд грн., що становить зростання на 20% до 82,9 млрд. грн1..
Приватбанк:	Надав кредити на суму 9,7 млрд. грн., що становить зростання на 52% до 28,2 млрд. грн1.
Ощадбанк	Збільшив кредити на 10,6 млрд. грн. (на 17%) до 71,7 млрд. грн1.
Середній та малий бізнес	
ПриватБанк	Пропонує кредити з відсотковою ставкою від 18,25% річних у гривні. Сума кредиту варіює від 50 000 тис. грн. до 1 млн. грн2.
Сенс Банк	Пропонує кредити з відсотковою ставкою від 30,5% до 42,9% у гривні. Максимальна сума кредиту становить 100 млн. грн2.
Мегабанк	Пропонує “Мікрокредит для енергозбереження ” з відсотковою ставкою від 1.00%

Джерело: виконано автором [24].

Мегабанк вирізняється пропозицією "Мікрокредит для енергозбереження" з низькою відсотковою ставкою. Це може свідчити про тенденцію банків до розвитку інноваційних фінансових інструментів для підтримки конкретних галузей бізнесу та відновлювальних енергетичних проектів.

Ще одним цікавим питанням є умови на яких банк видає позику юридичній особі, дані дослідження можна спостерігати у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Умови кредитування бізнесу за 5 банками Житомира

ПриватБанк	Сума кредиту від 20 000 до 10 000 000 грн, термін кредитування від 1 до 60 місяців, процентна ставка від 18%
Ощадбанк	Сума кредиту від 10 000 до 100 000 грн., термін кредитування від 1 до 12 місяців, процентна ставка від 25,44%
Укрсіббанк	Сума кредиту від 50 000 до 1 000 000 грн., термін кредитування від 1 до 60 місяців, процентна ставка від 26,70%
Райффайзенбанк	Сума кредиту від 2 000 до 750 000 грн., термін кредитування від 13 до 72 місяців, процентна ставка від 27,65%
Альфа-Банк	Сума кредиту від 5 000 до 1 000 000 грн., термін кредитування від 6 до 60 місяців, процентна ставка від 29,30%

Джерело: виконано автором на основі офіційних сайтів банківських установ.

Банки в Житомирі пропонують різноманітні умови кредитування, включаючи різні суми та терміни. ПриватБанк, наприклад, надає кредити від 20,000 до 10,000,000 грн з терміном до 60 місяців, що дає підприємствам значний вибір. Зазначені відсоткові ставки можуть бути високими для підприємств, і банки можуть розглядати можливості для встановлення конкурентоспроможних та стимулюючих умов для бізнес-клієнтів. Наприклад, Райффайзенбанк пропонує термін від 13 до 72 місяців, що дозволяє клієнтам вибрати оптимальний період погашення.

Також, для повноти картини можна дослідити структуру кредитів у розрізі галузей бізнесу яка може варіюватися в залежності від конкретних умов і характеристик економіки країни. Зазвичай банки та фінансові установи надають кредити різним галузям бізнесу з урахуванням їхніх потреб, ризиків та відомостей про фінансовий стан (Додаток Д).

Висновки до розділу 2

1. Встановлено, що кредитна діяльності АТ КБ «ПриватБанк» протягом 2017-2022 років вказує на деякі ключові тенденції та зміни в стратегії банку. З 2017 року банк показав стійке зростання обсягу кредитів клієнтам, у 2022 році обсяг кредитування клієнтів зріс аж на 40,89 % і порівнянні з 2017 роком, що свідчить про активну кредитну політику та попит на кредитні ресурси серед клієнтів.
2. Проаналізовано, що серед кредитування юридичних осіб лідером являється «Укргазбанк», величина кредитного портфеля юридичних осіб досягає 16 267,037 тис. грн, наступним в рейтингу з невеликим відривом виступає «Ощадбанк» - 13 927,870 тис. грн. При цьому, державні банки (Укргазбанк, Ощадбанк, Укрексімбанк та Приватбанк), входять в п’ятірку найбільших кредиторів українського бізнесу.
3. Досліджено, що вартість кредитів для бізнесу в комерційних банках Житомира становить від 18,0 % до 29,3 %. Найдешевші кредити в АТ КБ «ПриватБанк», а найдорожчі – Сенс банк (Альфа-Банк).

4. Спрогнозовано, що обсяги кредитування бізнесу в Україні зростатимуть протягом 2024-2025 рр. Реалістичний прогноз: передбачає зростання з 489 697 млн грн у 2022 році до 614 502 млн грн у 2024 році, а потім незначне зниження до 554 788 млн грн у 2025 році. Песимістичний прогноз: також показує зростання, але значно менше: з 489 697 млн грн у 2022 році до 519 059 млн грн у 2024 році, а потім зниження до 456 492 млн грн у 2025 році. Оптимістичний прогноз: демонструє найбільш значне зростання: з 489 697 млн грн у 2022 році до 709 945 млн грн у 2024 році, а потім зниження до 653 084 млн грн у 2025 році.

РОЗДІЛ 3.
ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ

Кредит є складовою економічної діяльності у здійсненні ефективних перетворень у ринковому середовищі країни.

Банківський кредит є важливим чинником забезпечення діяльності підприємства, який спрямований за загальноекономічним, спеціальним та індивідуальним принципом системи, крім ряду інших чинників, що впливають на ефективність кредитування українськими банками, у тому числі правового, внутрішнього -банківські та соціально-економічні фактори [5].

Для 42-мільйонної країни, яка є найбільшою в Європі за площею, говорити про кількість виданих кредитів недоречно. В Україні немає економічного середовища, мало кредитних бізнес-запитів, і не вистачає на таку кількість банків.

Треба дивитися трохи ширше, максимально спростити процес відкриття бізнесу, забезпечити державу, Мінфін і Мінекономіки процес «посадки» стартапів і державні гарантії.

Основні завдання комерційних банків в Україні: кредитування (довго/короткострокове); впровадження інструментів стимулювання малого та середнього підприємництва; кредитування іноземних інвестиційних проектів українських підприємств; пільгове кредитування експорту товарів/послуг перспективних галузей; кредитування іноземного бізнесу; пільгове кредитування українських підприємств на імпорт новітніх технологій (ліцензії) та обладнання[27].

За своїм призначенням банк має становити основу стабільності економічної системи та бути одним із найбільш надійних і стабільних інститутів суспільства. У сучасному нестабільному економічному та правовому середовищі банки повинні прагнути не тільки зберегти, але й практично самостійно примножити кошти своїх вкладників. У таких умовах

першочергового значення набуває професійне управління банківськими ризиками та оперативне розпізнавання та врахування факторів ризику.

Нині, на жаль, спостерігається високий рівень вразливості банківського сектору, високі ризики кредитування, які визначаються недостатньо ефективною структурою економіки, недоліками управління та низькою прозорістю багатьох підприємств.

Хоча ці операції пов'язані з кредитним ризиком неповернення кредиту, на який наражаються банки, коли здійснюють організацію кредитного процесу для клієнтів. Ефективне управління кредитним портфелем починається з ретельної розробки кредитною організацією політики кредитування. Формується документ, в якому сформульовані цілі та завдання надання коштів, особливо щодо формування активів високої якості. Серед основних тенденцій розвитку ринку споживчого кредитування можна назвати такі (рис. 3.1):

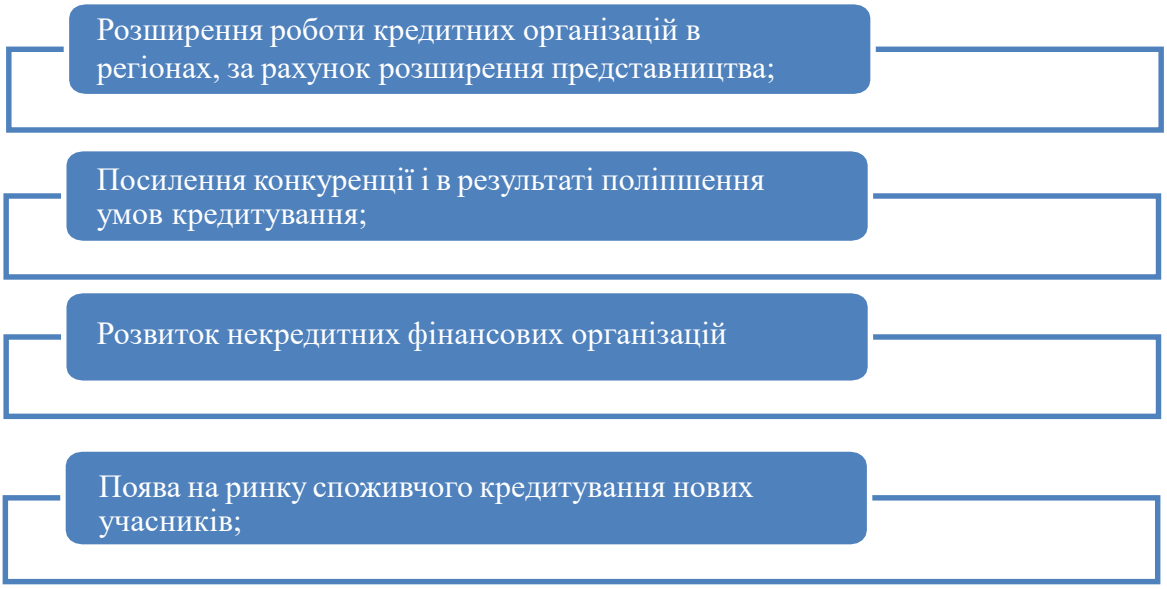

Рис.3.1. Основні тенденції ринку споживчого кредитування в Україні

Джерело: розроблено автором.

Ці заходи можуть сприяти розвитку та зміцненню розвиненого ринку кредитування, який значною мірою може виступати джерелом стимулювання використання позичених коштів.

З метою вдосконалення кредитування банківського сектору економіки необхідно удосконалити правове забезпечення кредитних операцій в країні,

особливу увагу приділити внутрішньобанківським факторам, характерним для кожної банківської установи.

Вирішення проблем кредитування в Україні має важливе значення для розвитку економіки та підтримки підприємництва, а саме для стимулювання економічного зростання, підтримки малих та середніх підприємств, нових робочих місць, підтримки інновацій та конкурентоспроможності, зменшення бідності і створення фінансової стабільності.

Загалом, проблеми та їх вирішення для кожного виду бізнесу будуть свої, отже почнемо з ***великого бізнесу***.

Перша вагома за значущістю проблема полягає у розмірі відсоткової ставки за кредитами. Шляхами вирішення даної проблеми можуть бути запропоновані наступні: укладання спеціальних угод та партнерства з банками для отримання більш вигідних умов; переговори щодо встановлення фіксованих або знижених ставок.

Друга проблема полягає в складному доступу до великих обсягів кредитів. Дану проблему можна вирішити за допомогою доступу до участі великими підприємствами в грандіозних програмах та ініціативах держави, також співпрацею з різними фінансовими посередниками для полегшення отримання фінансування.

Третя проблема полягає у високій конкуренції за кредитні ресурси, адже в Україні є багато великих підприємств яким необхідно залучати кошти. Можливим вирішенням цієї проблеми запропоновано наступні кроки: пошук альтернативних джерел фінансування, таких як емісія облігацій або залучення інвестицій; співпраця з міжнародними фінансовими установами.

Четверта проблема полягає у «негнучкості» кредитних умов у банківській системі. Вирішенням проблеми можна запропонувати: ведення переговорів щодо гнучкості та індивідуальних умов кредитування; встановлення довгострокових партнерських відносин з банками.

І останньою, але не за значущістю, проблемою можна виділити питання ризиковості в зв’язку з нестабільним політичним, економічним та правовим

середовищем. Однозначного вирішення даної проблеми не існує, але можна перестрахуватись за рахунок активного моніторингу економічних та правових змін для швидкої адаптації до нових реалій.

Для ***середнього бізнесу.*** Одна з головних проблем полягає у високому рівні неплатоспроможності позичальників. Рішенням може бути участь у програмах гарантування кредитів для середнього і малого бізнесу, також здійснення детального аналізу платоспроможності та розробка індивідуальних планів погашення.

Другою проблемою можна виокремити бюрократичні обмеження та високі вимоги до документації. Вирішення даної проблеми може стати низка рішень, наприклад: взаємодія з фінансовими консультантами та адвокатами для оптимізації процесу оформлення документів; пошук фінансових установ, які спеціалізуються на малому та середньому бізнесі та мають спрощені вимоги до документації.

Стосовно можливого розвитку подій можемо спробувати спрогнозувати обсяги та види кредитів на 2024 р. (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Прогнози кредитного портфеля юридичних осіб АТ КБ «ПриватБанк» на 2024-2025 рр. тис.грн

Період	Реалістичний прогноз	Песимістичний прогноз	Оптимістичний прогноз
2022 (факт)	66 035	66 035	66 035
2023 (факт)	66 907	58 103	75 712
2024 (прогноз)	70 245	61 440	79 050
2025 (прогноз)	73 583	64 778	82 388

Джерело: виконано автором [23].

Надані прогнози кредитування АТ КБ «ПриватБанк» на 2024-2025 рр. відображають різноманітні сценарії, що відповідають різним умовам ринку та економічного середовища. За реалістичним прогнозом передбачається певне зростання обсягів кредитів з 66 035 млн грн у 2022 році до 73 583 млн грн у 2025 році тобто на 11,43%, що вказує на стабільний розвиток ситуації на ринку. У той же час, песимістичний сценарій передбачає менше оптимістичного

зростання а точніше навіть зменшення обсягів кредитування з 66 035 млн грн у 2022 році до 79 050 млн грн у 2025 році тобто на 2 %, що може бути пов'язано з ризиками та негативними факторами у економіці.

Оптимістичний прогноз, навпаки, показує значно більший ріст обсягів кредитів з 66 035 млн грн у 2022 році до 82 388 млн грн у 2025 році тобто на 24,7 %, що може бути результатом позитивного розвитку ринкових умов та сприятливих факторів.

Важливо відзначити, що прогнозування в умовах нестабільності ринкового середовища завжди пов'язане з певним ризиком. Управління цим ризиком та реагування на зміни в економіці стануть ключовими завданнями для банків.

Також даний прогноз можна відобразити графічно (рис.3.2)

Рис. 3.2. Прогнозування обсягів кредитів бізнесу в АТ КБ «ПриватБанк» на 2024-2025 рр., тис. грн

Висновки до розділу 3

1. Обгрунтовано, що в кредитуванні великих підприємств існує дуже багато ризиків, для зменшення цих ризиків, позичальники та банки повинні ретельно аналізувати умови угоди, використовувати стратегії управління ризиками та розробляти плани мінімізації впливу негативних факторів. Загалом, для малого

бізнесу в Україні важливо будувати добру кредитну історію та готувати ефективні гарантії для зменшення ризиків та забезпечення позитивного вирішення процесу кредитування. Для сфери мікрокредитування – важливо проводити моніторинг та оцінку результативності державних програм мікрокредитування для забезпечення їх ефективності та вчасного виявлення проблем.

2. Спрогнозовано, що кредитний портфель юридичних осіб АТ КБ «ПриватБанк» зростатиме. За реалістичним прогнозом передбачається певне зростання обсягів кредитів на 11,43%, що вказує на стабільний розвиток ситуації на ринку. У той же час, песимістичний сценарій передбачає зменшення обсягів кредитування на 2 %, що може бути пов'язано з ризиками та негативними факторами у економіці. Оптимістичний прогноз, навпаки, показує значно більший ріст обсягів кредитів на 24,7 %, що може бути результатом позитивного розвитку ринкових умов та сприятливих факторів.

ВИСНОВКИ

1. Встановлено, що згідно з функціональною рольовою перспективою, кредити можна розділити на оборотні та інвестиційні. Оборотні кредити надаються для фінансування поточних операцій із забезпеченням ліквідності, тоді як інвестиційні кредити спрямовані на довгострокові проекти та розвиток. З іншого боку, за способом використання, виділяються розрахункові кредити, кредитні лінії, вексельні кредити тощо. Ця класифікація визначає різноманітність кредитних інструментів та дозволяє враховувати конкретні потреби підприємства.

2. Висвітлено, що незважаючи на важливість кредитування для розвитку бізнесу, існують численні проблеми, які можуть впливати на ефективність цього процесу. До найактуальніших проблем можна віднести високі відсоткові ставки, обмежену доступність для малого та середнього бізнесу стосовно можливостей отримання позик банку, окремі недоліки щодо оцінки платоспроможності потенційних боржників. Політична та економічна нестабільність, а також непередбачувані зміни в законодавстві також можуть ускладнювати умови кредитування.

3. Встановлено, що кредитна діяльності АТ КБ «ПриватБанк» протягом 2017-2022 років вказує на деякі ключові тенденції та зміни в стратегії банку. З 2017 року банк показав стійке зростання обсягу кредитів клієнтам, у 2022 році обсяг кредитування клієнтів зріс аж на 40,89 % і порівнянні з 2017 роком, що свідчить про активну кредитну політику та попит на кредитні ресурси серед клієнтів.

4. Проаналізовано, що серед кредитування юридичних осіб лідером являється «Укргазбанк», величина кредитного портфеля юридичних осіб досягає 16 267,037 тис. грн, наступним в рейтингу з невеликим відривом виступає «Ощадбанк» - 13 927,870 тис. грн. При цьому, державні банки (Укргазбанк, Ощадбанк, Укрексімбанк та Приватбанк), входять в п’ятірку найбільших кредиторів українського бізнесу.

5. Досліджено, що вартість кредитів для бізнесу в комерційних банках Житомира становить від 18,0 % до 29,3 %. Найдешевші кредити в АТ КБ «ПриватБанк», а найдорожчі – Сенс банк (Альфа-Банк).

6. Спрогнозовано, що обсяги кредитування бізнесу в Україні зростатимуть протягом 2024-2025 рр. Реалістичний прогноз: передбачає зростання з 489 697 млн грн у 2022 році до 614 502 млн грн у 2024 році, а потім незначне зниження до 554 788 млн грн у 2025 році. Песимістичний прогноз: також показує зростання, але значно менше: з 489 697 млн грн у 2022 році до 519 059 млн грн у 2024 році, а потім зниження до 456 492 млн грн у 2025 році. Оптимістичний прогноз: демонструє найбільш значне зростання: з 489 697 млн грн у 2022 році до 709 945 млн грн у 2024 році, а потім зниження до 653 084 млн грн у 2025 році.

7. Обгрунтовано, що в кредитуванні великих підприємств існує дуже багато ризиків, для зменшення цих ризиків, позичальники та банки повинні ретельно аналізувати умови угоди, використовувати стратегії управління ризиками та розробляти плани мінімізації впливу негативних факторів. Загалом, для малого бізнесу в Україні важливо будувати добру кредитну історію та готувати ефективні гарантії для зменшення ризиків та забезпечення позитивного вирішення процесу кредитування. Для сфери мікрокредитування – важливо проводити моніторинг та оцінку результативності державних програм мікрокредитування для забезпечення їх ефективності та вчасного виявлення проблем.

8. Спрогнозовано, що кредитний портфель юридичних осіб АТ КБ «ПриватБанк» зростатиме. За реалістичним прогнозом передбачається певне зростання обсягів кредитів на 11,43%, що вказує на стабільний розвиток ситуації на ринку. У той же час, песимістичний сценарій передбачає зменшення обсягів кредитування на 2 %, що може бути пов'язано з ризиками та негативними факторами у економіці. Оптимістичний прогноз, навпаки, показує значно більший ріст обсягів кредитів на 24,7 %, що може бути результатом позитивного розвитку ринкових умов та сприятливих факторів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану» постанова НБУ від 24 лютого 2022 №18. Дата оновлення: 14.02.2023 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text

2. Buriak A., Artemenko A. Reputation risk in banking: application for Ukraine. Financial Markets, Institutions and Risks. 2018. P. 100–110. URL: https://doi.org/10.21272/fmir.2(2).100-110.2018.

3. Miroshnyk R., Prokopieva U. DEVELOPMENT OF SMALL AND MEDIUM-SIZES BUSINESSES IN UKRAINE: PROBLEMS AND POSSIBILITIES. Journal of Lviv Polytechnic National University. Series of Economics and Management Issues. 2020. Vol. 4, no. 1. P. 63–71. URL: https://doi.org/10.23939/semi2020.01.063.

4. Барановський О. Проблемні банки: виявлення й лікування. Вісник Національного банку України. - 2019. -№ П.-С. 18-31.

5. Безродна О. С. Теоретико-методичні аспекти оцінювання фінансової стабільності банківської системи. Проблеми економіки. 2021. №2. С. 251–262.

6. Бондаренко Л. А., Ухова І. М. Значення та вплив системно важливих банків на стан банківсько-економічної системи. Сучасна економіка. 2019.Київ.

7. Вартісно-орієнтоване управління підприємствами на основі стейкхолдерского підходу [Текст] : звіт про НДР (остаточний) / кер. О.О. Захаркін. - Суми : СумДУ, 2018. - 79 с.

8. Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса 2 (11), 26-30, 2019. 1, 2019.

9. Грошово-кредитна та фінансова статистика – 2019. URL: https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=45361172.

10. Доценко І.О., Доценко В.В. Сутність і значення кредитної діяльності банку в сучасних умовах розвитку економіки. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. Випуск 12. Частина 1.

11. Епіфанова М.І., Маковецька О.А. Основні аспекти розвитку малого бізнесу в Україні. 2019. № 1(31). — С. 211-215.

12. Захаркіна Л. С. Система стратегічного планування інноваційного розвитку підприємств. Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ. – 2019. № 4 (20). С.73–76

13. Звіт про фінансову стійкість [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=32236491.

14. Індекс настроїв малого бізнесу у 2019 році [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://eba.com.ua/wp- content/uploads/2019/02JIndeks-nastroyiv- malogobiznesu_2019.pdf

15. Комерційний кредит. WikiLegalAid. URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/Комерційний_кредит.

16. Кредитний портфель українських банків у 2022 році (за даними інформаційного агентства). URL: https://interfax.com.ua/news/investments/889969.html .

17. Кремень В.М. Роль банківського кредитування у розвитку економіки України / В.М. Кремень, О.І. Кремень, Л.П. Гуляєва // Фінанси та банківська справа. 2020. – №3. – С. 176-183.

18. Лалакулич М. Ю. Механізм сучасного банківського кредитування та його складові. Формування ринкових відносин в Україні. 2019. №7. С. 35–38.

19. Малий бізнес: зарубіжний досвід. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http:/www.remzavod.biz/e9.html

20. Маркович Т.Г. Аналіз впровадження підходів Національного банку до оцінки фінансового стану боржника – юридичної особи та стан кредитного портфелю вітчизняних банків. Вісник Житомирського державного технічного університету. 2019. № 2 (88). С. 128-135.

21. Науменкова С. Міщенко С. Розвиток кредитування у посткризових умовах. Банківська справа. 2020. № 1. С. 3–19.

22. Нянько В., Нянько. Л. Банківська система за воєнного стану та у післявоєнному відновленні України. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. 2022. №35. С. 96-105.

23. Офіційний сайт «ПриватБанк».- https://privatbank.ua

24. Офіційний сайт Державної служби статистики України.- http://www.ukrstat. gov. ua -

25. Офіційний сайт Державної фіскальної служби.- http://sfs.gov.ua/

26. Офіційний сайт Європейської Бізнес Асоціації.- https://eba.com.ua/unlimit-ukraine/ -

27. Підтримка малого і середнього підприємництва. gov.ua. URL: https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/ekonomichne-zrostannya/pidtrimka-malogo-i-serednogo-pidpriyemnictva.

28. Полуніна Д. Кредити для бізнесу: що пропонують позичальникам українські банки. The Page. URL: https://thepage.ua/ua/finance/krediti-dlya-biznesu-v-ukrayini-2022-propoziciyi-u-najbilshih-bankah.

29. Приватбанк став «Банком року» у рейтингу кращих світових банків The Banker. Електронний ресурс. – Режим доступу: https://privatbank.ua/news/privatbank-stal-bankom-goda-2016-v-rejtinge-luchshih-mirovyh-bankov-the-banker/

30. Про банки та банківську діяльність в Україні: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. Дата оновлення: 01.04.2023 URL: https://ips.ligazakon.net/document/T002121?an=826109

31. Про деякі питання діяльності банків України та банківських груп: постанова Національного банку від 25.05.2022 №23 Дата оновлення: 31.03.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0023500-22#Text

32. Програма «Доступні кредити 5-7-9». URL: https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-nadaye-mozhlivist-otrimati-kredit-do-60-

mln-grn-bud-yakomu-ukrayinskomu-pidpriyemstvu-pid-0-na-chas-voyennogo-stanu-za-programoyu-5-7-9

33. Пукало О. П. Зарубіжний досвід розвитку та підтримки малого підприємництва та його використання в Україні. Управління розвитком. 2018. № 3-4. С. 108–114.

34. Руда О.Л., Турчик М.М. Організація банківського кредитування малого та середнього бізнесу в Україні. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». Вінниця: ВНАУ, 2018.

35. Савчук Р.Р. Модернізація механізму банківського кредитування підприємств в Україні. Студентські наукові читання 2023. Матеріали конференції першого туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт Поліського національного університету 2023 р.;С.141-143.

36. Савчук Р.Р. Роль кредитування в діяльності підприємств. Матеріали VII науково-практичної студентської конференції «Фінансове забезпечення економіки» 2023р.;С. 56-59.

37. Савчук Р.Р. Шляхи вдосконалення кредитування бізнесу . Матеріали науково-практичної конференції здобувачів факультету інформаційних технологій, обліку та фінансів «Студентські наукові читання – 2022» за результатами І туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт. 2022 р. С. 80-82.

38. Статистика ставок кредитів онлайн в МФО України. Мінфін. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/banks/credit/micro/.

39. Стрільчук Ю. І. Банківське кредитування населення та його вплив на економіку. Нац. економ. ун-т ім. Вадима Гетьмана, Київ, 2018. 289 с.

40. Танасієнко Н., Заболотна С. Грошово-кредитна система в Україні: проблеми і перспективи на тлі війни. Вісник Хмельницького національного університету. 2022. № 5, Том 1. С.108-112.

41. Фінансовий ринок: Навч. посібник за заг. ред. Арутюнян С. С./ Арутюнян С.С., Добриніна Л. В. та інші – К. : Гуляєва В.М., 2018- 484 с.

42. Швець Ю.А., Горбачов О. Є. Сучасний стан банківського кредитування в Україні: проблеми і перспективи. Економіка і суспільство. 2018. №15. С.793-798.

43. Швець Ю.О. Сучасний стан банківського кредитування в Україні: проблеми та перспективи. Економіка і суспільство. Випуск №15. 2018.

44. Щетинін А. І. Гроші та кредит: підручник. - Вид. 4-те, перероб. та доп. / Щетинін А. І. — К.: Центр учбової літератури, 2019. — 440 с.

45. Юхта О.І. Банківське кредитування експортерів суб’єктів малого та середнього бізнесу. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». № 5 (13), 2018.